МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«Затверджую»
Ректор СНАУ,
д.с.-г.н., професор
_____ В.І. Ладика
«__» _____ 20__ р.

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНА ПРАЦІ

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни підготовки бакалаврів
за спеціальностями:

211 «Ветеринарна медицина»,
212« Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза ,
101 «Екологія», 201 « Агрономія», 205 «Лісове господарство»,
204 « Технологія виробництва та переробки продуктів тваринництва»,
206 «Садово-паркове господарство», 202 « Захист і карантин рослин»,
073 «Менеджмент», 071 « Облік і оподаткування, 051 «Економіка»,
075 «Маркетинг», 074 «Публічне управління та адміністрування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
191 «Архітектура та містобудування»,
192 «Будівництво та цивільна інженерія»,
193 «Геодезія та землеустрій», 208 «Агроінженерія»,
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»,
275 «Транспортні технології», 081 «Право», «Міжнародне право»,
181 «Харчові технології», 207 « Водні біоресурси та аквакультура»

2017 рік

Розроблено та внесено: кафедрою *Технології виробництва продукції тваринництва* Біолого-технологічного факультету та кафедрою *Охорони праці* Інженерно-технологічного факультету Сумського національного аграрного університету

Розробники програми:
Приходько М.Ф., к.с.г.н., доцент, завідувач кафедри «Технології виробництва і переробки продукції тваринництва»;
Шандиба О.Б., к.т.н., доцент, завідувач кафедри «Охорони праці»;
Левченко І.В., к.с-г.н., доцент,
Ладика Л.М., к.с-г.н. - кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва;
Василенко О. О., к.т.н., доц.,
Семерня О.В, старший викладач,
Верещака І.В. старший викладач - кафедра «Охорони праці»

Обговорено:
На засіданні навчально-методичної ради Біолого-технологічного факультету, «25» травня 2017 р., протокол № 8.

На засіданні навчально-методичної ради Інженерно-технологічного факультету «15» травня 2017 р., протокол № 7.

На засіданні методичної ради СНАУ,
«22» 06 2017 р., протокол №6.

Рекомендовано до затвердження за спеціальностями: 211 «Ветеринарна медицина», 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза , 101 «Екологія», 201 «Агрономія», 204 « Технологія виробництва та переробки продуктів тваринництва», 206 «Садово-паркове господарство», 202 «Захист і карантин рослин», 205 «Лісове господарство», 073 «Менеджмент», 071 «Облік і оподаткування, 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 074 «Публічне управління та адміністрування», 191 «Архітектура та містобудування», 192 «Будівництво та цивільна інженерія», 193 «Геодезія та землеустрій», 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», 208 «Агроінженерія», 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», 275 «Транспортні технології», 081 «Право», «Міжнародне право», 206 «Харчові технології», 207 «Водні біоресурси та аквакультура» Вченою радою СНАУ,

«26» 06 2017 р., протокол № 12.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни безпека життєдіяльності та основи охорони праці складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки напряму: 211 «Ветеринарна медицина», 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза, 101 «Екологія», 201 « Агрономія», 204 «Технологія виробництва та переробки продуктів тваринництва», 206 «Садово-паркове господарство», 202« Захист і карантин рослин», 205 «Лісове господарство», 073 «Менеджмент», 071 «Облік і оподаткування, 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 074 «Публічне управління та адміністрування», 191 «Архітектура та містобудування», 192 «Будівництво та цивільна інженерія», 193 «Геодезія та землеустрій», 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», 208 «Агроінженерія», 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», 275 «Транспортні технології», 081 «Право», «Міжнародне право», 206 «Харчові технології», 207 «Водні біоресурси та аквакультура»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку; основ Законодавства України з охорони праці, системи управління та організації охорони праці на виробництві, питань організації навчання з охорони праці та розслідування нещасних випадків на виробництві, а також методів економічного аналізу травматизму; основ виробничої санітарії, нормування параметрів виробничої санітарії та забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов праці, питань техніки безпеки і електробезпеки виробництва, а також основ пожежної безпеки.

1.1. Міждисциплінарні зв'язки:

№ п/п	Перелік дисциплін, які забезпечують вивчення даної дисципліни у межах програми	Період вивчення, курс/семестр	Кафедра
1	Вища математика	1/1	Вищої математики
2	Екологія у тваринництві	1/1	Екології та ботаніки
3	Хімія	1/1	Хімії
4	Радіобіологія	1/1	Розведення та селекції

№ п/п	Перелік дисциплін, вивчення яких забезпечується даною дисципліною у межах програми	Період вивчення, курс/семестр	Кафедра
1	Валеологія (основи здоров'я)	1 курс 2 семестр	Кафедра ТВППТ
2	Охорона праці в галузі	10 семестр	Кафедра охорони праці
3	Цивільний захист	10 семестр	Кафедра ТВППТ

1.2. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовний модуль 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.
Змістовний модуль 2. Природні загрози та техногенні небезпеки. Характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки, наслідки.
Змістовний модуль 3. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики
Змістовний модуль 4. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС. Управління силами та засобами ОГ під час НС.
Змістовий модуль 5. Правові та організаційні основи охорони праці
Змістовий модуль 6. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.
Змістовий модуль 7. Основи виробничої безпеки.
Змістовий модуль 8. Основи пожежної безпеки.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: - основні принципи формування безпечної життєдіяльності людини;

- номенклатуру та таксономію зовнішніх та внутрішніх небезпек, їх джерела, характер їх дії, можливі наслідки;
- характеристику природних, техногенних, соціальних небезпек, методи виявлення та ідентифікації їх нищівних факторів і одиниці виміру;
- вплив психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки;
- класифікацію і нормування шкідливих та небезпечних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини;
- основи організації та надання першої допомоги та проведення рятувальних й інших невідкладних робіт;
- комплекс заходів з регулювання безпеки, запобігання та організації дій щодо усунення їх негативних наслідків;
- принципи забезпечення індивідуальної та колективної безпеки;
- законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці;
- порядок взаємодії з органами управління безпекою і захистом;
- Основи Законодавства України з охорони праці, систему управління та організації охорони праці на виробництві, питання організації навчання з

охорони праці та розслідування нещасних випадків на виробництві, а також методи економічного аналізу травматизму та методику розрахунку економічних показників.
- Основи виробничої санітарії, нормування параметрів виробничої санітарії та забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов праці, питання техніки безпеки і електробезпеки виробництва, а також основи пожежної безпеки виконання робіт.

Вміти:
- існуючі проблеми з безпеки і захисту;
- ідентифікувати тип ситуації, якісно і кількісно оцінювати рівень небезпеки сучасними інструментальними методами та органолептично;
- самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів у разі виникнення небезпечних ситуацій;
- забезпечувати особисту та колективну небезпеку в небезпечних ситуаціях;
- розробляти і впроваджувати систему заходів, спрямованих на забезпечення здоров'я людини та її гармонійний розвиток;
- визначати психофізіологічні особливості людини та їх роль у забезпеченні особистої безпеки;
- оцінювати негативні фактори середовища перебування та визначати шляхи усунення їх дії на людину;
- організовувати та надавати першу невідкладну допомогу потерпілим, здійснювати самодопомогу;
- взаємодіяти з державними та громадськими органами управління безпекою і захисту;
- визначати вимоги законодавчих актів у межах особистої та колективної відповідальності;
- планувати і організовувати проведення навчання з питань охорони праці, орієнтуватися в питаннях та приймати участь в проведенні розслідування нещасних випадків на виробництві, володіти методами економічного аналізу травматизму, володіти основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу.
- досліджувати показники мікроклімату виробничих приміщень параметри запиленості, загазованості, освітлення виробничих приміщень, рівні виробничих шумів і вібрації та давати відповідну оцінку впливу зазначених параметрів на стан людини, визначати загальний вплив санітарно-гігієнічних умов праці на організм працюючого та призначати можливі заходи по недопущенню їх шкідливого впливу;
- ефективно використовувати положення нормативно - правових документів в своїй діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 години/3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Модель життєдіяльності людини – прагнення створити комфортне середовище для свого існування. Проблеми і небезпеки сучасного походження. незнання та нехтування безпечних умов праці, відпочинку тощо. Основні поняття і визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Методологічні основи безпеки життєдіяльності Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Основний постулат безпеки життєдіяльності. Аксіоми безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Поняття про небезпеку. Потенційна та реальна небезпека. Причини і наслідки Причини, які призводять до надзвичайних ситуацій.

Систематизація причин реальних небезпек. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек. Класифікація небезпечних та шкідливих факторів. Аварія, надзвичайна ситуація, небезпечна ситуація катастрофа. Критерії переходу подій у надзвичайну ситуацію, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки надзвичайних ситуацій та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності. Класифікація надзвичайних ситуацій за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків. Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірних структурно-логічних моделей застосованих у відповідній галузі, обґрунтування категорій ОГ за рівнем загрози техногенного, природного і соціального характеру за ступенем їхньої захищеності. Ризик як фактор потенційної небезпеки.

Визначення потенційно-небезпечних об'єктів і територій. Об'єкти підвищеної небезпеки та класи їхньої небезпечності.

Змістовний модуль 2. Природні загрози та техногенні небезпеки. Характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки, наслідки.

Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ. Вражаючі фактори, що формують негативні прояви та дії на людей, довкілля, об'єкти економіки. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу злив, сильної спеки, морозу, снігопаду, ожеледі. Небезпечні гідрологічні процеси і явища. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки. Небезпечні геологічні процеси та явища. Природні пожежі (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів.

Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). інфекційні захворювання тварин та рослин. Регіональний комплекс природних загроз. Методи виявлення їхніх вражаючих факторів, номенклатура та одиниці виміру. Комплекс заходів з запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки. Техногенні небезпеки та їх класифікація. Номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій. Руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних та технологічних мереж. Аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів.

Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних аварій. Вимоги до розміщення та розвитку об'єктів гідродинамічної небезпеки.

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Класифікація об'єктів за їхньою пожежевибухонебезпекою. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій. Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційних уражень. Гостре опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварій на ЧАЕС. Режим захисту населення і приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

Класифікація небезпечних хімічних речовин. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимог до їхнього розміщення і розвитку. Основи теорії розвитку та припинення горіння. Загальні закономірності виникнення пожежі. Статистика пожеж спричиненими людським чинником. Етапи розвитку пожежі. Вибухонебезпечні речовини, які можуть спровокувати виникнення пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Техногенні вибухи: причини та наслідки.

Змістовний модуль 3. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінка населення при надзвичайних ситуаціях. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, демографічна, інформаційна кризи. Ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з

використанням зброї. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактора небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну ймовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі надзвичайних ситуацій.

Тема 5. Застосування ризик орієнтовного підходу для побудови імовірних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.

Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину(керівник, оператор, персонал, населення), об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятого ризику. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику. Експертні методи оцінювання ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей. Визначення базисних подій. Ідентифікація ризику. Вибір методів (відмова від ризиків, зниження, передача і ухвалення) та інструментів управління виявленим ризиком.

Змістовний модуль 4. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС. Управління силами та засобами ОГ під час НС.

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування та розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноваження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС. Загальні засади моніторингу НС та порядок його здійснення. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального,

природного, комбінованого. Загальні функції пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією та контролем. Управлінське рішення, його сутність, правове, організаційне, інформаційне та документальне забезпечення. Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту. Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

Тема 7. Управління силами та засобами ОГ під час НС. Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та спосіб дій в цих умовах. Сутність та особливість управління за умов виникнення НС. Сили та засоби постійної готовності. Мета та загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Організація життєзабезпечення населення у НС та надання гуманітарної допомоги потерпілим. Долікарняна допомога при надзвичайних ситуаціях. Склад та завдання угрупування сил першого, другого ешелонів та резерву. організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС. Здійснення карантинних та інших санітарно – протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття, і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивуючи, дегазуючі та дезінфікуючі розчини.

Змістовий модуль 5. Правові та організаційні основи охорони праці

Тема 8 . Загальні питання охорони праці

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Тема 9. Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Тема 10. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Тема 11. Організація охорони праці на підприємстві

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів.

Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

Стимулювання охорони праці.

Тема 12. Навчання з питань охорони праці

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.

Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Тема 13. Профілактика травматизму та професійних захворювань

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання

профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Змістовий модуль 6. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Тема 14. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Загальні положення.

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Тема 15. Повітря робочої зони.

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення. Місцева (локальна) механічна вентиляція.

Тема 16. Освітлення виробничих приміщень

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Експлуатація систем виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Тема 17. Вібрація

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

Тема 18. Шум, ультразвук та інфразвук

Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Тема 19. Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

Тема 20. Випромінювання оптичного діапазону

Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань.

Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.

Тема 21. Іонізуюче випромінювання

Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

Тема 22. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень

Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Змістовий модуль 7. Основи виробничої безпеки

Тема 23. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і кріогенної техніки. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.

Тема 24. Електробезпека.

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впли:вають на наслідки ураження електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до не струмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напруга кроку та дотику. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисті засоби і заходи.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Змістовий модуль 8. Основи пожежної безпеки

Тема25. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

3. Рекомендована література

Основна

1. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. - Львів : «Новий Світ - 2000», 2001. - 320 с.
2. Березуцький В.В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. - Харків : Факт, 2005. - 348 с.
3. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. - Львів : «Новий Світ-2000», 2002. - 328 с.
4. Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності: опорний конспект лекцій / В.М. Заплатинський. - Київ : Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 1999. - 207 с.
5. Заплатинський В.М. Полімовний тлумачний словник з безпеки: підручник / В.М. Заплатинський. - Київ : Центр навч. літ-ри, 2009.-120 с.
6. Піскунова Л.Е. Безпека життєдіяльності. Методичні рекомендації для практичного вивчення дисципліни для студентів ОКР «Бакалавр» вищих закладів аграрної освіти (третє видання) / Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2013.-96 с.
7. Піскунова Л.Е. Безпека життєдіяльності: підручник / Піскунова Л.Е., Прилипко В.А., Зубок Т.О. - Київ : Академія, 2012. - 222 с.
8. Піскунова Л.Е. Безпека життєдіяльності: підручник / Піску нова Д.Е.,Прилипко В.А., Зубок Т.О. - Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2013. - 456 с.
9. Іванова І.В. Безпека життєдіяльності: навчально-контролюючі тести: навч.-метод. посіб. для студ вищих навч. закладів / Іванова І.В., Заплатинський В.М., Гвоздій С.П. - [2 вид., переробл. та доповн.]. - Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2009. -161с. Ю.
10. Піскунова Л.Е. Робочий зошит для практичного вивчення дисципліни для студентів ОКР «Бакалавр» вищих закладів аграрної освіти : 11/ Методичні рекомендації / Піскунова Л.Е. - Київ : Видав, центр НУБіП України, 2012. -86 с.
11. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / [Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А.]. - Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. - 284 с.
12. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / [Мохняк С.М. та **ін.**]. – Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2009. — 264 с. І3.Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / З.М. Яремко. - Львів : Видав, центр ЛНУ ім. їв. Франка, 2005. - 301 с.
13. Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. (Із змінами від 26.11.2002).
14. Кодекс Законів про працю в Україні.

15. Закон України "Про пожежну безпеку". – К.,1995
16. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23.09.99 р. №1105.
17. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
18. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232 «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».
21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р.
22. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.
23. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
24. Основи охорони праці:. /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2005. – 480 с.
25. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
26. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
27. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.
28. Купчик М.П., Гандзюк М.П. та ін. Основи охорони праці. — К.: Основа, 2000. — 410 с.
29. Жидецький В.Ц., Джигірей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. – Вид. 2-е, стереотипне. – Львів: Афіша, 2000. – 347с.
30. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.
31. Ярошенко І.Ф. Безпека життєдіяльності в інженерних рішеннях: Навчальний посібник – Суми. Видавництво „Довкілля", 2003, 390с.
32. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
33. Геврик Є.О. Охорона праці: [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. — 2-е вид., перероб. та допов.. — К.: Ніка-Центр: [Ельга], 2005. — 294 с
34. Зеркалов Д.В. Основи охорони праці: Навч. посіб.: У 3 ч. / Міжнар. АН екології та безпеки життєдіяльності. — [К.]: Інтелект, 1999. – 129 с.
35. Керб Л.П. Основи охорони праці. – К., 2005. – 215 с.

36. Основи охорони праці: Навч. посіб. / [І.О.Воронов, І.Д.Коваленко, П.В.Афанасьєв, Т.В.Булгач]. — К.: Генеза, 2004. — 262, [1] с.
37.Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третьякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.: ___ 2009с.
38. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: "Тріада плюс", 2010. – 648 с.
39. Протоєрейський О.С., Запорожець О.І..Основи охорони праці: [Навч. посіб. для студ. техн. спец. вищ. навч. закл.] / О.С.Протоєрейський, О.І.Запорожець; Нац. авіац. ун-т. — К., 2002. — 523 с.
40. Сєріков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. – 227с.

Додаткова:

1. Конституція України. Основний закон. - Київ, 1996.
2. Закон України «Про адміністративні порушення» // Відомості Верховної Ради України. - 1993.-№12.
3. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - №27.
4. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань» // Відомості Верховної Ради України від 14 січня 1998 р.-1998.-№22.
5. Закон України «Про охорону здоров'я» // Відомості Верховної Ради України. - 1992. -№4.
6. Закон України «Про охорону праці» // Відомості Верховної Ради України. - 1992.-№49.
7. Закон України «Про пожежну безпеку» // Відомості Верховної Ради України.- 1993. -№ 5.
8. Адабашев И. И. Трагедия или гармония? Природа - машина - человек / И.И. Адабашев. - Москва : Мысль, 1973. - 365 с.
9. Апанасенко Г.Л. Зволюция биоэнергетики и здоровье человека /Г.Л. Апанасенко. - СПб.: МГП. Петропполис, 1992. - 123 с.
10.Безпека життєдіяльності: посіб. для студ. техн. вузів / [Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін.]. - Ленинград, 1997. - 275 с.
11.Заплатинський В. М. Основи кримінологічної безпеки сучасного бізнесу:навч. посіб. для вузів / В.М. Заплатинський. - Київ : Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2000. - 141 с.
12.Зубик В.Б. Зкономическая безопасность предприятия. — Минск, 1998. — 391с.
13. Іванова І. В. «Безпека життєдіяльності»: навч.-конт. тести / Іванова І.В., Заплатинський В.М., Гвоздій С.П. - Київ : «Саміт-книга», 2005. - 148 с.
14. Котик М. А. Психология и безопасность / М.А. Котик. - Таллин : Валгус,1987.
15. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: навч. посіб.

/Я.В. Крушельницька. - Київ : КНБУ, 2000. - 232 с.
16. Кукал З. Природньїе катастрофи / З. Кукал. - Москва : Знание, 1986.
17. Літвак С. М. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / С.М. Літвак, В.О. Михайлюк. - Миколаїв : ТОВ «Компанія ВІД», 2001. - 230 с.
21.Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / [Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Троянов М.М.]. - Київ : Кондор, 2003. - 424с.
22. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / Р.С. Яким. - Львів : Вид-во «Бескид Біт», 2005. - 304 с.
23. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: НПАОП 0.05-8.04-92. — Х.: ФОРТ, 2003. — 16 с.
24. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
25. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
26. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55
27. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
28. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
29. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
30. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
31.Кодекс Цивільного захисту України від 02.10.12 р.№5403-VI.
32.Положення про Державну службу України з НС. Указ Президента України від 16. 01. 2013 р.№20/2013.
33.Постанова Кабінету міністрів України від 30.11.2011 р. №1232 "Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві
34.Постанова КМУ України "Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку в НС" від 15.02.1999 р., №192.
35.Постанова КМУ України "Про створення Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань НС" від 16.12.99 р. №2303.
36.Постанова КМУ України "Про схвалення Концепції розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення НС" від 15.01.2014 р.№ 23-р.
37.Розпорядження КМУ від 30 вересня 2015 р. № 1021-р «Питання Державної служби з питань праці» про припинення функцій і повноважень Держгірпромнагляду та передачу його повноважень до Держаної служби з питань праці.

38. Наказ Міністра внутрішніх справ україни «Про затвердження правил пожежної безпеки в Україні» від 30.12.2014 р. №1417.

39.Наказ МНС № 288 від 15.05.2006 р. "Про затвердження Правил улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення НС та оповіщення людей у разі їх виникнення".

40.Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. №444 "Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях".

41. Постанова КМ України від 15 лютого 2002 р. №175 "Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру".

42. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 р. №581 "Про затвердження Порядку здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України".

43.Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 р. №787 "Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту"

44.Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 р. №841 "Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру".

45.Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. №11 "Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту".

46.Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. №101 "Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту ".

47. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.2002р. №843 Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня.

48. Наказ МВС України від 15.08.2007 р. №557 "Про затвердження Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, установах та на небезпечних територіях".

49. Наказ МВС України від 11.09.2014 р. №934 "Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту".

50. Розпорядження голови Сумської ОДА "Про затвердження Положення про Сумську територіальну підсистему ЄДС ЦЗ" від 07. 05. 2015 р. №234-ОД.

Електронні ресурси:

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України htt:www.president.gov.ua/
2. Верховна Рада України htt:www.rada.kiev.ua/
3. Кабінет Міністрів України htt:www.kmu.gov.ua/
4. Міністерство екології та природних ресурсів України htt:www.menr.gov.ua/
5. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи htt:www.mns.gov.ua/
6. Рада національної безпеки і оборони України htt:www.raingow.gov.ua/
7. Організація Об'єднаних Націй (ООН) в Україні htt://portal.un.kiev.ua/
8. Постійне представництво України при ООН htt:www.uamission.org/.
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) htt:www.nato.int/
10. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації htt://www100top.ru/news/
11. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території htt://wwwscgis.ru/
12. Сайт присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру: htt://chonicl.chat.ru/
13. Офіційний сайт Американського вулканічного товариства htt://Vulcan.wr.usgs.gov//
14. Український сайт досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України htt://www.erriu.ukrtel.net/index.htm.
15. htt://wwwdnop.kiev.ua- офіційний сайт державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляд).
16. htt://www/social.org.ua Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання *(іспит)*

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- для іспиту – екзаменаційні білети.

Питання для підсумкового контролю

1. Безпека життєдіяльності як наука і навчальна дисципліна.
2. Мета та основні завдання дисципліни "Безпека життєдіяльності"
3. Джерела небезпеки та їх класифікація.
4. Система "Людина - життєве середовище" та її компоненти.
5. Ризик - кількісна оцінка небезпеки. Означення і вимірювання ризику.
6. Методологія дослідження ризику
7. Концепція допустимого (прийнятого) ризику.
8. Чинники ризику та причини ризикової поведінки людей
9. Управління ризиком
10. Загальні поняття середовища проживання людини

11. Характеристика природного середовища
12. Техносфера як одна із умов життєдіяльності людини. Ноосфера.
13. Соціально-політичне середовище проживання людини.
14. Структурно-функціональний стан організму людини.
15. Роль нервової системи в забезпеченні життєдіяльності людини.
16 Темперамент та характер людини в забезпеченні її життєдіяльності.
17. Основні характеристики аналізаторів організму людини.
18. Роль органів чуття в забезпеченні безпеки
19. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера
20. Психіка людини і безпека життєдіяльності
21. Психічні характеристики людини.
22. Вплив властивостей людини на її дії, вчинки в процесі життєдіяльності.
23. Роль біоритмів людини в забезпеченні її життєдіяльності.
24. Дія наркотичних, лікарських та інших речовин на організм людини
25. Характеристика середовища життєдіяльності людини.
26. Вплив духовних, соціальних та політичних чинників на життєдіяльність людини.
27. Категорія факторів, що змушують людину ризикувати.
28. Психологічні причини свідомого порушення виконавцями вимог безпеки.
29. Біотехнічні системи
30. Інженерна фізіологія
31. Антропометрична, біофізична, енергетична, соціальна та техніко-естетична сумісність людини з технікою та середовищем.
32. Загальна характеристика впливу людини на планетарні та космічні ресурси.
33. Основні джерела забруднення атмосфери, водних ресурсів та ґрунтів
34. Основні види взаємодії та трансформації забруднень в оточуючому середовищі.
35. негативні наслідки нераціонального природокористування
36. основні причини деградації оточуючого середовища.
37. Вплив шуму на організм людини.
38. Фізіологічні критерії здоров'я.
39. Наркоманія як фактор небезпеки.
40. Алкоголізм як фактор небезпеки.
41. Нікотин і паління як фактор небезпеки
42. Втома і перевтома як фактор небезпеки
43. Хворобливий стан людини як фактор небезпеки.
44. Психологічні засоби відновлення працездатності.
45. Медико-біологічні засоби як фактор підвищення життєдіяльності людини
46. Вплив вібрації на організм людини.
47. Основні характеристики іонізуючих випромінювань
48. Джерела іонізуючих випромінювань, їх характеристика.
49. Джерела радіаційного випромінювання та захист від радіаційних промінів.
50. Електромагнітні поля, їх дія на людину та захист від них.
51. Джерела інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювань і методи зниження їх впливу на людину.
52. Дія електроструму на людину та профілактика електротравматизму.

53. Загальна характеристика і класифікація хімічних речовин
54. Шкідливі речовини та шляхи їх проникнення в організм людини
55. Поняття граничнодопустимої концентрації шкідливих речовин.
56. Загальна характеристика біологічних факторів небезпеки та захист від них.
57. Класифікація і загальна характеристика психофізіологічних факторів небезпек.
58. Фізична діяльність людини.
59. Розумова діяльність людини.
60. Характеристика трудової діяльності людини.
61. Фактори, що впливають на продуктивність праці.
62. Загальні закономірності виникнення техногенних небезпек.
63. Небезпеки, пов'язані з використанням транспортних засобів
64. Небезпеки, пов'язані з використанням підіймально-транспортного обладнання.
65. Небезпеки, пов'язані з використанням горючих, легкозаймистих і вибухонебезпечних речовин та матеріалів.
66. Вплив техногенних небезпек на природне середовище та на системи забезпечення життєдіяльності людини.
67. Засоби та заходи, спрямовані на запобігання негативної дії техногенних джерел небезпеки на людину та навколишнє середовище.
68. Загальні закономірності виникнення соціальних та політичних джерел небезпек.
69. Дезінформація, як джерело небезпеки.
70. Соціальні джерела небезпеки, викликані незадовільним матеріальним станом та умовами проживання: страйки, повстання, революції.
71. Вандалізм та тероризм: причини, наслідки, попередження виникнення.
72. Конфліктні ситуації на міжнаціональному, етнічному, расовому чи релігійному ґрунті.
73. Суїцид (самогубство) як фактор соціальної небезпеки.
74. Політичні небезпеки: джерела, причини, наслідки, запобігання виникнення.
75. Загальна характеристика комбінованих небезпек.
76. Природно-техногенні небезпеки: кислотні дощі, пилові бурі, виникнення пустель, зсуви, селі, землетруси
77. Природно-соціальні небезпеки: наркоманія епідерм. інфекційних захворювань, ветеринарні захворювання.
78. СНІД , як соціальна небезпека.
79. Соціально-техногенні небезпеки: професійне захворюваність. професійний травматизм.
80. Наслідки аварії на Чорнобильській АЕС
81. Види аварій , їх характеристика
82. Правила поведінки людей при аварії на транспорті.
83. Пожежі та вибухи на підприємствах, причини й наслідки цих аварій і катастроф.
84. Криміналізація суспільства як фактор небезпеки
85. Екологічні наслідки впливу на біосферу
86. Харчові отруєння, шляхи запобігання.

87. Джерела забруднення атмосфери міст. Наслідки забруднення та його зменшення.
88. Якість питної води в містах та вплив її на життєдіяльність людини
89. Шумове, вібраційне та електромагнітне забруднення міст.
90. Особливі заходи безпеки при використанні в побуті газу
91. Електробезпека в побуті.
92. Пожежна безпека в побуті
93. Вимоги, щодо забезпечення санітарно-гігієнічного та епідемічного благополуччя населення.
94. Загальні правила поведінки на вулицях і дорогах.
96. Предмет "Охорона праці", його складові частини.
97. Основні положення та зміст розділів Закону України "Про охорону праці".
98. Основні законодавчі акти з охорони праці.
99. Гарантії прав громадян на охорону праці.
100. Основні положення та зміст Кодексу законів про працю
101. Нормативні документи по охороні праці: стандарти, правила, норми, інструкції.
102. Загальні положення охорони праці неповнолітніх.
103. Загальні положення охорони праці жінок.
104. Види відповідальності за порушення законодавчих і нормативних документів з охорони праці.
105.Нагляд і контроль за виконанням законів, норм, правил, стандартів по охороні праці.
106. Державний нагляд за охороною праці.
107. Громадський нагляд за охороною праці на сільськогосподарських підприємствах. Дайте характеристику доцільності триступеневого (оперативного) контролю за охороною праці.
108. Планування заходів з охороні праці.
109. Форми стимулювання робіт по охороні праці
110. Організація навчання з питань охороні праці.
111. Обґрунтуйте порядок та зміст проведення вступного інструктажу.
112. Обґрунтуйте порядок та зміст проведення первинного інструктажу.
113. Обґрунтуйте порядок та зміст проведення повторного інструктажу.
114. Обґрунтуйте порядок та зміст проведення цільового інструктажу.
115. Обґрунтуйте порядок та зміст проведення позапланового інструктажу.
116. Порядок розробки та зміст інструкції по охороні праці на робоче місце.
117. Класифікація причин нещасних випадків.
118. Поняття про нещасний випадок на виробництві, порядок його розслідування.
119. Поняття о профзахворюванні, порядок його розслідування.
120. Спеціальне розслідування нещасних випадків на виробництві.
121. Розслідування нещасних випадків невиробничого характеру.
122. Методи вивчення травматизму.
123. Статистичний метод аналізу травматизм
124. Поняття про виробничу санітарію і гігієну праці.
125. Дія мікроклімату виробничого приміщення на організм людини.

126. Прилади для вимірювання показників мікроклімату.
127. Прилади для вимірювання запиленості та загазованості виробничих приміщень.
128. Вплив освітленості робочих місць, фарбування приміщень та приладів на здоров'я працюючих і продуктивність праці.
129. Прилади для вимірювання освітленості, методика проведення вимірів.
130. Нормування освітленості виробничих приміщень.
131. Організація і розрахунок штучного освітлення. Догляд за освітлювальними приладами.
132. Організація і розрахунок природного освітлення виробничих приміщень.
133. Загальне поняття шумів та вібрації робочих місць та основні фізичні величини які їх характеризують.
134. Дія вібрації на організм людини, організаційні та технічні заходи боротьби з нею. Способи зниження вібрації машин і обладнання.
135. Засоби колективного захисту працюючих від шкідливих виробничих факторів.
136. Поняття про небезпечність, небезпечний та шкідливій фактор.
137. Класифікація та дія на організм людини шкідливих та небезпечних виробничих факторів.
138. Вимоги безпеки, які становляться до технологічних процесів.
139. Технічні засоби безпеки виробничих процесів.
140. Сигнальні кольори.
141. Огороджуючи та запобіжні пристрої забезпечення безпеки.
142. Гальмівні та блокуючи пристрої забезпечення безпеки.
143. Основні заходи безпеки праці при роботі з комп'ютерами.
144. Дія струму на організм людини, види електроушкоджень.
Класи виробничих приміщень за рівнем електробезпеки.
145. Оцінка дії вогнегасячих речовин та первинних засобів пожежегасіння.
146. Використання води в якості вогнегасячої речовини.
147. Використання хімічної и повітряно – механічної піни для гасіння пожеж.
148. Будова та принцип дії хімічно–пінного та повітряно–пінного вогнегасника.
149. Будова та принцип дії вуглекислотного вогнегасника.

Шандиба О.Б.
Приходько М.Ф.
Левченко І.В.
Ладика Л.М.
Василенко О.О.
Семерня О.В.
Верещака І.В.

Програма навчальної дисципліни „БЖД та основи охорони праці„ підготовки бакалаврів за спеціальностями:

211 «Ветеринарна медицина»,
212« Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза ,
101 «Екологія», 201 « Агрономія», 205 «Лісове господарство»,
204 « Технологія виробництва та переробки продуктів тваринництва»,
206 «Садово-паркове господарство», 202 « Захист і карантин рослин»,
073 «Менеджмент», 071 « Облік і оподаткування, 051 «Економіка»,
075 «Маркетинг», 074 «Публічне управління та адміністрування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
191 «Архітектура та містобудування»,
192 «Будівництво та цивільна інженерія»,
193 «Геодезія та землеустрій», 208 «Агроінженерія»,
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»,
275 «Транспортні технології», 081 «Право», «Міжнародне право»,
181 «Харчові технології», 207 « Водні біоресурси та аквакультура »

Суми, РВВ, СНАУ, вул. Г. Кондратьєва, 160

Підписано до друку _____2017 р. Формат А 5: Гарнітура Times New Roman

Тираж: ____ примірників. Замовлення № _____ Ум. друк. арк. ____